

Caspar Mauritius Christian Schmidt

Theses Theologicae Succinctae De Sancta Eucharistia

Rostochii: Richelius, 1653

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74000218X>

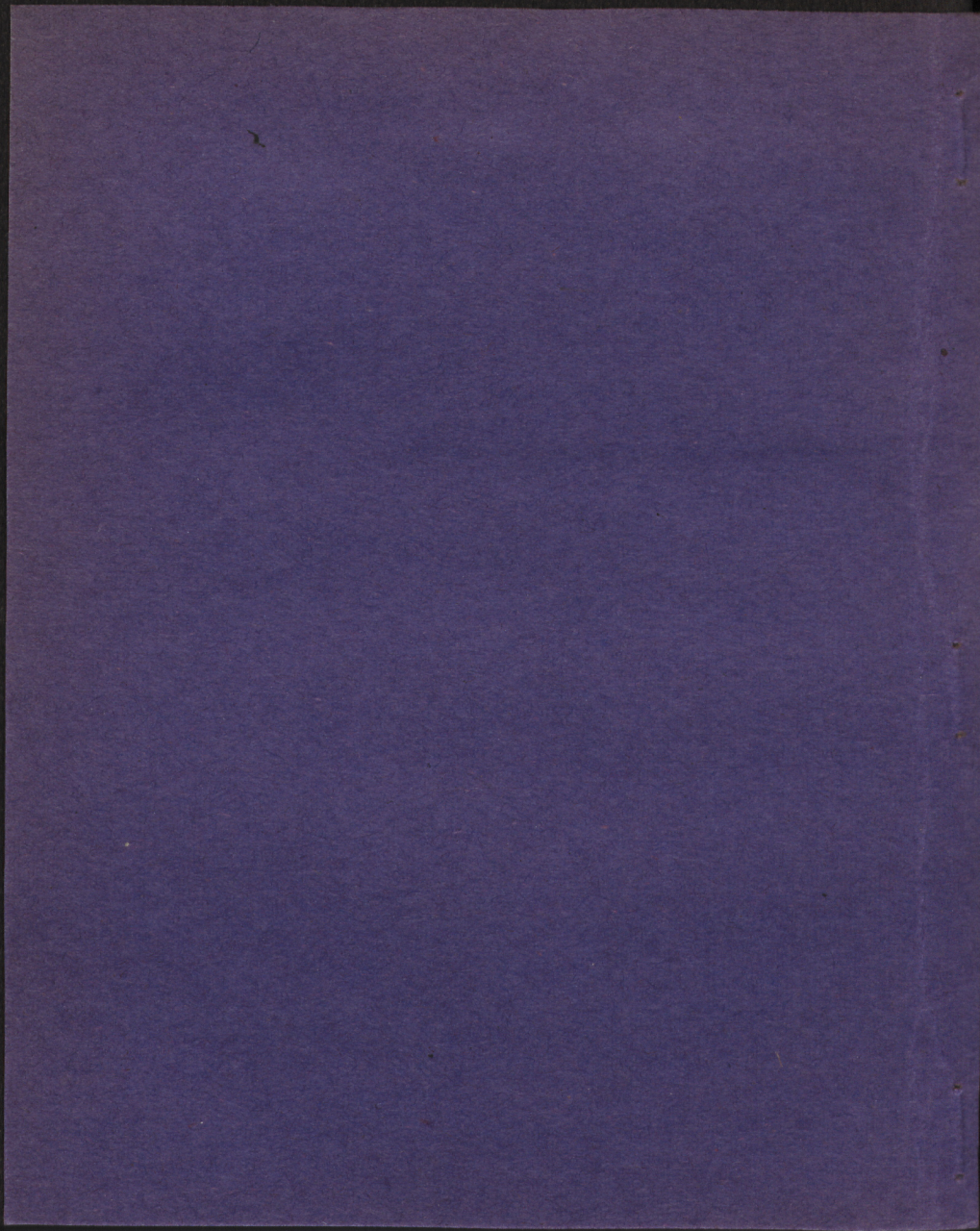
Druck Freier Zugang

RU. Mus. 1653

Mauritius, Caspar/c

Verf. Schmidt, Christian

THESES THEOLOGICÆ
SUCCINCTÆ
DE
S A N C T A
E U C H A R I S T I A .

Quas

DEO OPT. MAX. FAVENTE,
Consentiente Venerabili Facultate
Theologica

SUB PRÆSIDIO

*Viri admodum Reverendi, Excellentissimi,
Clarissimi,*

DN. CASPARI MAURITII,

S.S. Th. D. P. P. & Eccles. Mœcenatis, Fautoris,
ac Præceptoris sui devenerandi,

Publicè sustinebit

CHRISTIANUS SCHMIDT,
ROSTOCHIENSIS,
A. & R.

In Auditorio Majori ad d. 6. Aprilis horis antemerid.

— 06) : (00 —

ROSTOCHII

Typis Johannis Bichelii, Senat, Typogr.

Anno c19 lxx LIII.

I. N. D. J. C.

Thesis 1.

SI quod religionis Christianæ mysterium est, simplicitate ut plurimum gaudens, primas facile damus ei, de quo nunc acturi sumus; à quo tantum abest ut uberes sibi explicando commentarios petat, ut ipsius sacræ scripturæ verbis inspectis, & ut sonant, sive superleam mentis humanæ captus fertur, sumptis, sensus genuinus à quovis, etiam Idiota, erui possit.

II. Ast habes hic quod mireris. Quo castiore, quo planiore, ac nulli non obvio sensu promulgatum fuit, eò iniquiores sui inveniunt censes, aliis hanc, aliis aliam explicationem ipsi affingentibus. Hinc factum, ut quod ex instituto Servatoris, mutuū debebat esse caritatis Symbolū & Christianæ concordie tessera, asperrimæ litis, odiiq; accerrimi materia existerit. Quamprimū enim (quod hic notamus) humana curiositas modum indagare cœpit, non contenta verbis Dei nudè acquiescere, tot ferè sententiæ prodire, quot inquisitorum capita. Cui tamen & hoc addendum, vix posse præsentiam corporis & sanguinis Domini in sacra cœna exprimi, quin simul exprimi modus aliquis videatur; verbi causa, cum Catechesis nostra habet, in, cum, & sub pane offerri & accipi corpus Domini, quæ quidem rectè adhibentur, at non eâ intentione, ut modum definiamus, sed solummodo ut revera præfens esse corpus & sanguinem demonstramus. De quibus antequam prolixius agamus, ne confuse omnia tractasse videamur, nomina quibus hoc Sacramentum variè à variis insignitur, præfari lubet.

III. Dicitur primo Mysterium absolutè, quod res sit solum credenda & à captu rationis nimis quàm remota, quæ vox non tam Græcæ quam Hebræicæ originis esse videtur, à קַוְּמָה scilicet

A 2

quod

quod Radicem $\gamma\alpha\lambda\lambda\alpha\sigma$ latere seu occultum esse agnoscit. Dicitur
 2. Synaxis seu collecta ob populi fidelis ad eam collectionem.
 Dicitur 3. Eucharistia $\delta\chi\alpha\rho\iota\sigma\tau\eta\theta\epsilon\iota\sigma\alpha\ \tau\epsilon\sigma\phi\eta$, quia super symbolis
 pane & vino aguntur gratiæ, quod primum ex instituto Domini à
 Presbytero, deinde toto fit fideli populo. Audit 4. sanctum
 Domini, $\alpha\gamma\iota\alpha\ \mu\epsilon\iota\delta\epsilon\varsigma$, olim enim in minutas partes panem be-
 nedictum frangi moris erat. Audit 5. communio, quod sit firma-
 mentum quoddam, communionis mysticæ, quæ fidelibus secum
 & Christo intercedit. Audit 6. desiderata, ob desiderium Cate-
 chumenorum de ea participanda. Præter hæc encomia & alias
 sui appellationes habet, quarum præcipuæ sunt, Liturgia & Missa.
 Prior originem debet græco $\lambda\epsilon\iota\tau\upsilon\rho\gamma\acute{\iota}\alpha$, id est, publicum opus ad-
 ministrare, unde apud Philosophum l. 4. Pol. Magistratus, & qui-
 vis alii, negocium aliquod exercentes ex quo ad publicum bo-
 num possit redire utilitas $\lambda\epsilon\iota\tau\upsilon\rho\gamma\acute{\iota}$ dicuntur. Par in divinis ratio,
 in quibus qui ministerium circa res sacras obit, $\lambda\epsilon\iota\tau\upsilon\rho\gamma\acute{\iota}\alpha$ dicitur.
 Hinc Liturgia, vel Jacobi vel Marci, quæ apud Græcos exstat ni-
 hil aliud complectitur quàm descriptiones ordinis in sacris ser-
 vandi; ut summam vim voci huic à Pontificiis inferri, quando per
 sacrificium exponunt, vel cuius pateat. Posterior vox licet anti-
 quitatem redoleat, non tamen ab Apostolorum ævo semper in u-
 su fuit. Inventa est ex communi Doctorum sententia circa fi-
 nem seculi tertii vel paulò ante. Sunt qui Hebraicæ volunt esse
 originis, sed minus commodè. Rectius ii sentire videntur, qui La-
 tinam esse contendunt, vel ab oblationibus fidelium mensæ sa-
 cræ imponi solitis, derivatam, vel idem, cum $\alpha\phi\epsilon\sigma\iota$ sive amissione,
 valentem (quam vocem à sacris gentilium ad sua sacra veteres fi-
 deles accommodasse creduntur) Quibus quivis suam fulciant sen-
 tentiam hic referre super sedemus.

IV. His ita in antecessum delibatis, ad ipsam Jesu Christi
 cœnæ tractationem nos accingimus, illam ita vel definientes vel
 describentes: Sacra Cœna est actio à Servatore morti suæ proxi-
 mo instituta, in qua, quando benedictus panis accipitur & comē-
 ditur, modo humanas mentes prorsus excedente, simul & uno a-
 ctu

et accipitur & comeditur, verum substantiale corpus Christi, & quando benedictus calix accipitur & bibitur, simul accipitur & bibitur verus substantialis sanguis Christi, ut ita efficacissima instituat mortis Domini commemoratio, & hac ipsa fides, fideiq; pedissequa charitas quam maximè acuantur & roborentur. Quæ cum omnia fundamento suo ipsis scilicet Christi verbis innitantur, quæ unice norma sunt, ad quam, quæ de hoc mysterio cognoscuntur, exigenda esse omnia, nemo temere negare ausit, firmo stare talo fufius inferius probatum ibimus.

V. Patet inderationem hujus Sacramenti consistere in actionibus sibi invicem & quidem continuo succedentibus, prolatione nimirum benedictionis & verborum, tum porrectione, acceptione, comestione, bibitione, vel quod brevius dici potest, verbis & rebus. Verba dicuntur consecrationis, quæ nihil est aliud quam actio qua symbola panis & vinum à vulgari usu eximuntur, & ad materiam Euchistiae applicantur. Tota tamen institutio, non mutilata, adhibenda est ad benedictionem, contra quam faciunt Pontificii, quorum quidam limites excurrunt, quidam nimis angustis se cancellis continent. Ubi obiter nota Elevationem panis & vini benedicti apud Pontificios usitatam nostras non agnoscere Ecclesias, cum nec purior Ecclesia eum morem habuerit, & hostia potissimum ea de causa ab illis elevetur, ut pronus in faciem cadat populus & hostiam quasi transubstantiatam pronus adoret. Multo minus vim aliquam inesse statuimus aliis sacrificuli gestibus, ut expansioni, complicationi, gesticationi manuum, inclinationi cervicis, conversioni corporis, transpositioni libri, cruciformationibus & aliis similibus, præcipue verò consecrationi sacerdotis, altaris, vasorum, vestium &c. quæ omnia taxanda sunt, ut ostendantur vera fundamenta, quibus maximum hoc mysterium nititur.

VI. Res & Terrena est & Coelestis. Symbola, panem & vinum, Terrenum quid esse nemo ignorat. Et panem quidem fuisse Azymum constat, primo enim die Azymorum Servatorem Pascha suum celebrasse sacrae referunt paginae, quod cum ex accidenti & pro ratione fuerit temporis perinde est, quo pane utamur, modo

non sit destitutus iis, quæ de natura & essentia panis requiruntur. Græcorum ergo de fermentati panis usu vacillat opinio. De vino disceptatur num fuerit aqua permixtum nec ne? ubi quidem probabile est fuisse, quia in regionibus illis nascuntur vina generosa misceri solita. Pro certo tamen affirmari non potest, cum nihil hujusmodi ex verbis Domini evinci queat. Sed quod de Azymo & Fermentato dictum idem de hac mixtione valeat. Trahimus huc quoque cæteros ritus indifferentes, qui circa hoc sacramentum vel observari vel negligi possunt: è quorum censu & illud est, an ipse communicans panem & calicem manu sua sumere & ori admoveere, an verò ex manu ministri accipere sit obstrictus? Prius Calviniani, posterius Pontificii asserunt. Nos nihil hic determinamus, sed consuetudine quæ quæque gaudet Ecclesia standum esse arbitramur. Par esto iudicium de tempore quo sacra cœna hæc celebranda, ubi quidem extra controversiæ aleam est, Servatorem nocte satis profunda (ita tamen ut ad mediam usque noctem nondum perventum foret] hoc sacramentum instituisse, quod tamen cum ex accidenti factum, quod Pascha citius lege obstante non posset comedi, nec diutius proditione imminente differri, à nobis ut observetur nullius est necessitatis.

VII. Hactenus res Terrena. Cœlestem quod spectat, dicimus contenti Christi effato adherere, una actione quando panis & vinum sumitur adesse & sumi verum corpus & sanguinem Christi, quicquid hæretici cum antiqui tum novi etiam hic ogganniant. Argumentum quo nostram stabilimus thesin sit tale. Quicquid Salvator eos quibus panem & vinum benedictum dedit, edere & bibere affirmavit, hoc illi qui mandato ejus obsecuti sunt ederunt & biberunt. Atqui corpus suum & sanguinem pro nobis effusum, eos quibus panem & vinum benedictum dedit, quique juxta mandatam ejus de eo participarunt, edere & bibere affirmavit. E. Majoris veritas per se constat: Minoris probatio firmissima depromitur ex verbis Domini: *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus.* Hæc verba propriè, hoc est ita ut sonant, & eo sensu quem nativa vis verborum in intellectu nostro gignit accipienda esse jubet infallibilis scripturæ autoritas, jubet unanimis consensus sive harmonia

monia Evangelistarum & S. Pauli. Certè quatuor hi diversis temporibus, alius post alium sacramenti hujus institutionem exceperunt calamo, quibus id semper solenne fuit, ut etiam in rebus non admodum necessariis, quicquid ab altero obscurius perscriptum fuerat, alter explicet; In re ergò tanta quia hujus nihil factum esse videmus, ejusmodi quid subesse statuere, ultima absurditatis fuerit. linea.

VIII. Quin ex ipsius rei indole quam Salvator hic tractat literalis sensus optimè defenditur. Quid enim hic causæ subest, quæ ratio, cur à re ipsa ad figuras decurras? Certe dogma hoc fidei nostræ novū erat, nullibi ante propositū: summæ ergo necessitatis erat, ut verbis quàm maximè fieri poterat, propriis traderetur. Deinde & hoc minoris nostræ veritati stabiliendæ inservire poterit. Quod summæ misericordiæ Jesus in instanti passionis suæ ultimo ultimam hanc sui voluntatem esse voluerit. Paciscebatur scilicet cum discipulis suis de æterna hæreditate, relinquenda iis, qui in cultu obsequio & cæteris quæ ad sui honorem spectant non negligentes futuri essent. Non aliter ergo erat conveniens, quàm sermone claro, perspicuo ac simplici hæc hæredibus explicare. In testamentis hominum consignandis nemo tam infans est, ut quæ à morte sua præstari velit colorato & ambiguo sermone exhibeat. Quis ergò de Servatore nostro hujusmodi quid cogitare vel animum inducat? Certe nihil magis discipulis suis morti proximus inculcavit, quàm ut pacem colerent. Absit ergo eò impietatis devolvamur, ut ponamus eum in fanciendo hoc testamentum aliter quàm disposuit pronunciasse, vel aliter disposuisse quàm pronunciat, & ita litis, errorum, aliorumq; incommodorum ansam præbuisse.

IX. Nihilominus tamen licet hæc adeò clara, adeò unanimiter ab Evangelistis annotata, ut non immerito de homine ulterius in hoc inquirente, usurpari illud Poeta posset: Ostendi solè postulat ille sibi; dantur ejusmodi qui à verò & genuino sensu scripturæ recedentes ad figuras concurrunt, suisq; non solum sibi ineptiis placent, sed & nobis eas obtrudere omnibus conantur viribus. Totam certaminum historiam pagella nostra non capit, quomodo scilicet

scilicet & quibus auctoribus ab ipsis usq; Caroli M. temporibus hæc pugna deducatur. Verbo notasse sufficiat, rarefcentibus seculi Pontificii tenebris, sub ipsa reformationis exordia in Saxonia litem hanc recruduisse autore Carolstadio, qui Patronos opinionis suæ in Helvetia invenit Zvinglium & Oecolampadium, quos secuti deinceps memorantur Calvinus, Martyr, Bucerus, & alii. Sed videamus quàm egregiè suam illi opinionem stabiliant, sane tantum abest, ut argumentum nostrum superius allatum infringant, ut potius ex suorum insigni inconstantia & discordia nostra sylloge immota maneat non secus ac ad surdos æquoris fluctus olim Marpesia cautes.

X. Carolstadius quem tubam hujus certaminis diximus verba Christi: *Hoc est corpus meum*, sic exponit: *Hoc* (quod digito meo indice hic sedens monstratur) est corpus meum. Profecto ita interpretem agere est splendide nugari. Hoc enim modo Salvator nihil dixisset aliud, quàm de quo nemo discipulorum quia in sensus incurrebat dubitare poterat. Et quid fiet de τὸ ῥῶδ, quid de verbis: *Hoc est sanguis meus*? Zvinglius τὸ *Est* aggreditur, illudq; per significat reddit, sed verbum hoc prout est simplicissimæ significationis nihil minus sustinere valet, quàm tropum. Videatur Philosophus 5. Met. c. 6. Occurrere quidam conantur huic Aristotelis loco objectione deprompta ex Genesi, septem vaccæ sunt septem anni, cujus gnomes sensum hunc dicunt esse, septem vaccæ significant septem annos, sed hoc ipso fit, ut qui sancta Rhetorum Scyllam scil. naufragam metuunt, non minus ex adverso latere Charybdin ipsa videlicet prima Logicæ elementa incurrant. Dantur præterea (ut id de Johanne Campano B. Luther. scribit) qui in pronomine *Meum* quicquam præsidii quærun, dum ex verbis, *Hoc est corpus meum*, hujusmodi sensum prodire faciunt: Hic panis est corpus à me factum & creatum. Equidem panem & vinum esse creaturas Dei, & à Deo creatas nemo negat, huic tamè absurdo lenocinari velle fere desipientis est, quis n. vel panem pro nobis datum vel vinum pro peccatis nostris effusum dicitur? τὸ, *Meum* nihil indigit aliud, quàm Christum, corpus *suum*, non alienum, Physicum, non Ecclesiasticum, Proprium, non mysticum tradidisse

didisse pro peccatis totius mundi, ut pro iis crucifigeretur & moreretur. Oecolampadius tropum in prædicato corpus constituit, cujus ductui Calvinus, & pleriq; alii, se accommodant. Quorum expositio quomodo se habeat videbimus.

XI. Valent eorum sensu verba, *Hoc est corpus meum*, idem quod; Panis est corpus Christi per analogiam proportionis: quem admodum pane corporis vita temporalis sustentatur & nutritur, ita corpore Christi spiritualis vita animæ. Sed expositionem hanc valde violentam esse, & minimè hic locum invenire, sequentia dabunt. Primò id procul dubio est, præcipuum hujus de S. Cœna participationis finem esse, ut memoriam mortis & passionis Dominicæ, animis nostris excidere vetet. Quod si jam panis & vinum, symbola duntaxat corporis & sanguinis, sint Domini, majori jure Evangelicæ prædicationi, vel cuivis crucis imagini, præsertim si adscripta referat verba; Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi, hic titulus debetur, magis enim & majori efficacia expriment passionem Domini, quàm nudum, aut inane ali-quod signum. Nemo tamen, eà de ratione, quàm diximus, Evangelium vel crucem, corpus appellat, multo minus ergo propter eandem panis vel vinum ita audient.

XII. Deinde & nullibi corpus Christi (quoties nude ponitur) in sacris literis, aliter, quàm pro vero & naturali ejus corpore ponitur. Mystici si quando mentio fit, differentia notam sibi annexam habet, quod loca huc facientia clare evincunt. Quis ergo huc ejusmodi sensum detorqueat, cujus alibi in scriptura prorsus nullum invenit? Modus porro iste loquendi, non solum ab usitata loquendi ratione alienus, sed prorsum contrarius existit. In figuratis locutionibus, cujus proprietas exprimi gaudet, loco prædicati ponitur. Sic quem animosum judico, Leonem, quem astutum vulpem appello. Sic Christus dicitur vitis Johan. 14, 1. panis vitæ Joh. 6. 31. Si itaq; Salvator noster, innuere voluisset per corpus alimoniam spiritualem, dixisset utiq;ve, corpus meum est panis, & sanguis meus est vinum. Sed hic omnia habes contraria, quod textum inspicienti patebit.

XIII. Ipsa quoq; determinatio Christi verbis addita non
B permit-

permittit, ut eo capiatur sensu. Hæc ita habet: *Corpus quod pro vobis traditur, Sanguis qui effunditur*, quæ quia ipsius rei adfirmatæ veritatem respicit, absolutè quoque, & secundum usitatum loquendi modum præcedentis adfirmationis explicanda est. Manifestè tandem falsitatis hanc expositionem arguunt illa Pauli 1. Cor. 10. v. 16. *Τὸ ποτήριον τῆς ἀγωγῆς ὃ ἀνογεῖμεν ἐκὶ κοινωνίας τῆς ἑνώσεως* & *ἡ ζωὴ ἐστίν*. Evidentius quid sane dici non poterat. Colligimus inde, si panis & vinum nuda tantum sunt signa, falsò de iis prædicat Apostolus, quod qui iis ut cibo spirituali fruatur, particeps fiat sanguinis & corporis Domini. Sed absurdum est posterius, ergo & prius. His insuper robur ex Antiquæ Ecclesiæ ritibus conciliari posset, qui summa semper diligentia curarunt, ne quid sacramenti hujus ullo modo in terram decideret, qui mos etiamnum in aliquot obtinet nostrarum Ecclesiis, ut pueri à latere distribuentis stantes linteum aliquod explicatum teneant, si quid forte decidat excepturi. Quo panem & vinum sublimius quid esse, quàm nudum signum, probabiliter satis declaratur. Sed cum adeò certa, adeò perspicua sint, quæ attulimus, his immorari supervacaneum esse remur.

XIV. Nolumus quidem diffiteri in ipsa cœnæ Dominicæ institutione reperiri tropos. Sic cum dicitur: *τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου*, locutio est figurata, continens sc. pro contento ponitur. Sed hæc adeò usitata, adeò nota est, ut quivis sine obstaculo eam intelligat. Accedit, ut, quæ S. Lucas & Paulus figurato fortassis sermone protulerunt, apud Matthæum & Marcum simplicissimis verbis explicata legantur. Interim si sint qui hæc ulterius urgere ament, voculam Testamenti non admodum frequentatam esse statuentes, iis reponimus, concessio hoc illic contineri aliquid infrequens, id Latina phrasis non Hebraica vel Aramæa sibi vendicat. His enim nihil frequentius quàm efficiens poni pro effectu, quod norunt ejus literaturæ periti. Sensus ergo verborum: *Hic calix est novum testamentum*, evadit talis, quod ex hoc calice bibitur, constituit & fundat Novum Testamentum.

XV. Ad-

XV. Adversarii his convicti, corpus quidem & sanguinem Christi edi & bibi concedunt non tamen realiter, sed solum mediante fide. Tò edere & bibere, sensum, inquirunt, habent proprium, si ad panis & vinum referantur, sin ad corpus & sanguinem Domini, nihil aliud quam credere designant, fidem enim efficere, ut absentia sint presentia. At qui hæc audis, intimius perpende, vim inferri dictis facile advertes. Taceo vix fieri posse, ut una eademq; vox, semel ac simpliciter prolata, tam diversis significationibus sit obnoxia. Taceo quod nusquam apud sacros vel profanos autores, tò edere per credere exponi videas. Firmiora sunt quæ regeri possunt. Si edere & bibere nihil aliud denotat, quam credere, ad quid opus est pane & vino? etiam sine his quovis loco & tempore fide manducare corpus, & bibere sanguinem Christi licet, (quod tamen non fit propriè, sed metaphoricè) de nihilo ergo & nullius plane usus fuisse hanc institutionem Domini, hæc qui affirmas, confiteri necesse habes. Id verò sine ingenti peccato commisso, fieri nequit. Quid enim magis docent S. literæ, quam Salvatorem frustra vel inane fecisse nihil? Tum quoq; effectum hoc, Fides facit absentia esse realiter presentia oppido falsum, imo absurdum est, eâ enim ratione, Filii Dei incarnatio, passio, resurrectio &c. quam fide tenemus, verè præsens esset, cum tamen præterierit. Eâdem seqvela hinc inde deduceretur, resurrectionem mortuorum, mundi consummationem, extremum iudicium, cum nondum sint, sed futura indubitata fide credantur vere presentia esse. Porro falsitatis ipsa scriptura argueretur, quando dicit, patres credidisse in Messiam venturum, cum eorum sensu, fide omnia sint presentia.

XVI. Contradicunt huic expositioni quoque illa Paul. 1. Cor. 11, 27, quando serio monet, ut quisq; seipsum exploret antequam de pane illo comedat, & de poculo illo bibat, ne indigne edens & bibens, sibi edat & bibat damnationem, quæ verba manifestè pronunciant, indignos [quos fide & spiritu communicare nemo dixerit] vere edere ac bibere corpus & sanguinem Domini, imò damnationem incurrere, quod irreverenter illa edant & bibant. Solent & à nonnullis hic annotari verba Christi Johan. 6.

ubi agit de manducatione carnis, & bibitione sanguinis sui, ad
qvæ Judæi, cum non caperent, qvæ ratione id fieri posset, ad incre-
dulum illud qvomodo confugijunt; Potuisse hic inqvunt, pau-
cissimis verbis eos Dominum absolvere, ita exponendo; carnem
suam manducari non ore, sed fide: contrarium tamen elici, ser-
vatores in sua sententia permanere, & sanctè asseverare rem ita
fese habituram, *Ἀλλὸ ἀλλῶ* (verba sunt Christi) *λέγω ὑμῖν ἐὰν μὴ*
φάγητε τὴν Σάρκα ἔν ὧν ἔσθι ἀνθρώπου, καὶ πίητε αἷμα τῆ ἀίμα, οὐκ ἔ-
χετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Fuisse sane permultos etiam ex discipulis,
qvi hac Christi in dicendo perseverantia scandalizati fuerint, suc-
currisse igitur servatorem discipulis suis vel unico verbo, qvòd a-
lias in mysteriis eum fecisse liqvet, nisi simpliciter, ut pronuncia-
vit intelligi voluisset. Sed cum pleriq; Theologorum nostrorum,
locum hunc de sacramentali carnis Christi manducatione, & sa-
cramentali sanguinis ipsius bibitione non agere evincant, nostrū
hoc non facimus. Sufficit non posse non vitiosam esse hanc ex-
positionem, qvâ tollitur omne, qvicqvòd abstrusi & incomprehen-
sibilis hoc mysterium in se habet. Illo enim sensu, non erit in hoc
sacramento, qvòd hominis captum excedat. Cui tamen ne ipse
Calvinus adstipulatur, qvi sacramentum hoc mysterium esse ait,
cui nec mens plane cogitando nec lingua explicando par esse pos-
sit.

XVII. Summa vis argumenti eorum, qvi à genuino hujus
sacramenti sensu abeunt, in impossibilitate consistit, ob qvam fieri
posse negant, ut in pluribus locis in qvibus S. Eucharistia confici-
tur, simul & semel verum & reale sit corpus. De ubiqvitate corpo-
ris Christi, qvam controversia hæc plerumq; secum trahit, ne forte
extra oleas vagati videamur, nunc loqvi nolumus, firmâ id ap-
prehendentes fiducia, Christum in omnibus locis, ubi S. Euchari-
stia in terris celebratur, per omnipotentiam, qvâ pollet,
posse revera corpus suum realiter sistere & manducandum exhibe-
re. Audit *יְהוָה אֱלֹהֵינוּ* Deus qvi sufficiens est, qvi *ὡς θεοκωδίας* fa-
cere potest, qvi ad qvævis effectui danda omnimodam cum qva-
dam redundantia habet sufficientiam, qvi qvæ hominib^o videntur
ἀδύνατοι

admirabile reddere potest *divinam*. Et quid est quod huic suæ opinionioni tam pertinaciter adhæreant, cum illustre testimonium ferat ipsa scriptura, jam dudum post sui in cœlum ascensionem, Christi corpus forma aspectabili, à Paulo visum esse, quod verum fuisse, non apparentem quandam speciem, inde colligitur, quod se oculatum testem resurrectionis Dominicæ appellet. Concesso jam primum, Dominum simul & semel fuisse duobus in locis, etiam multis ac diversis id fieri posse, per divinam omnipotentiam fatendum erit. Nequæ est ut objicias, supernaturali virtute Pauli, ut deinceps Stephani Oculos, supra omnes cœlos elevatos fuisse, cum circumstantiæ textus inspectæ, id aliter se habere facile evincant. Sed nolumus his prolixius adhærere, ne dum nimis accurate adversariis occurrere satagimus, in incommodas feramur locutiones. Qui offensæ veritati cedere recusant, quod modus, quo hoc fiat, eos lateat, si mente volvant, quid futurum sit de omnibus articulis fidei, Trinitate scilicet, Incarnatione, Resurrectione &c. Sane si hæc quoque eadem libidine adoriri foret licitum, quid miseris nobis de religione nostra futurum esset residui? Rationem captivandam esse in spiritualibus credendis, non uno loco sacer Codex ingeminat. Cui si non renititur, optimè nobis nostræque æternæ salutis consulimus.

XVIII. Superfunt etiamnum quædam contra simplicem acceptionem objectiones, quarum meminisse, antequam hinc abeamus, non abs re erit. Palmaria & vel nulli non ignota est illa quam ab analogia sacramentorum deducunt, sacramentis proprium esse contendentes, ut nomen ipsius rei signatæ signo tribuatur, quod tamen alicujus esse ponderis haud meretur. Doctrina in genere de Sacramentis ex sacris literis firma exstrui nequit, nulla generalis norma, quæ omnibus communiter applicetur deduci; sed de singulis ex singulorum institutione, ut vernaculo eorum principio est judicandum. Nec quadrat huc, quod ut plurimum adduci solet de agno mactato, quem nomine *חֶזֶק*, sive *pascha*, id est, transitus Domini venire dicunt, & ira ejus signum agnum esse: ad quod reponimus, quando à Deo jubetur agnus capi, mactari, & sanguis superliminari & postibus adium illini, ea

B 3

pro-

proprie de vero agno accipienda esse: neq; ita signum esse transitus Domini, sed medium potius procurandi transitus, sive suo quodammodo causam, quæ Dominum commoveret, ne permitteret percussorem Israelitarum ædes ingredi.

XIX. Post hæc ex illis verbis Domini: *Hoc facite in mei commemorationem*: rerum absentium, & procul positarum, non præsentium, symbola & commemorationem esse volunt, teste Aristotele, qui libr. de Memor. c. i. memoriam non nisi rerum præsentiarum & absentium esse ait. Sed falluntur. Dei meminisse jubemur, non tamen inde inferre licet, eum abesse à nobis. Vallet id de iis, quæ ab exteriori sensu visu nimirum percipiuntur, quorum proprie per symbola haud commonemus, secus est, si res præsens sit, visum tamen non incurrat, cujus & symbolum dari & commemoratio ritè potest institui. Sic arca foederis & nubes, in deserto erant memoriale Dei non absentis sed præsentis. Sic in N. Testamento Spiritus S. super Apostolos effusus illis præsens erat, quam præsentiam notabat symbolum linguarum ignitarum. Quod si quis ulterius in præsentia modum velit inquirere id quod thesi secunda dictum, hic repetimus, valde id esse periculosum; optimum fore, si dicamus nos substantialem corporis & sanguinis Christi in cœna præsentiam ideò credere, quia novimus à Christo omnipotente & fallere nescio in institutione hujus Sacramenti id affirmatum esse. Operæ pretium erit, ascribere hic verba doctrinæ & judicio incomparabilis Chemnitii, qui in Exam. Concil. Trid. de Reali præsentia Domini nostri Jesu Christi in Eucharistiæ Sacramento ita habet: certum modum illius præsentia non definimus, sed eum humiliter commendamus sapientia & omnipotentia Dei. Non statuimus Physicam seu Geometricam, crassam & carnalem rationem præsentia. Non disputamus de locali inclusione: nec de descensione, vel ascensione corporis Christi. Et breviter, non sentimus corpus Christi in cœna adesse modo aliquo, seu ratione naturali hujus seculi.

XX. Demum & illa eorum argumentatio fundamento allicui inniti videtur, quam ex verbis Salvatoris Luc. 24, 39. struunt, qui discipulis se palpandum sistit. Ubicunq; inquirunt, corpus humanum,

manum est, illud sensus externos visum & tactum incurrit. At in Eucharistia corpus Christi nec videtur, nec tangitur. Ergo. Majorem ipsamet Salvatoris verba esse volunt, quam tamen hoc modo inverfam demum firmam esse dicimus: Quod contrectatur & videtur illud est corpus &c. Et ut respondeamus ad argumentum, nihil eo evincunt Adversarii. Corpus enim substantiam esse nullus pugnat, substantiæ autem per se non competit, ut palpetur & videatur. Objecta visus & tactus, accidentia sunt, quæ divina potentia removeri, nostrisq; sensibus eripi posse piè credimus. Ejusdem momenti & illud est, quando hoc Christi: *Caro non prodest quicquam*; de ipsa Christi carne & humanitate peperam exponunt. Eo ipso quippe Nestorio, qui hoc loco jam olim abusus, nolentes volentes sese aggregant. Prisci Eccles. Doctores, carnem hic exponunt per carnalem hominis sensum & naturam, quæ humi semper repens, spiritualia & quæ captum hominis excedunt, capere ignorat. His probe perpensis, facile quoq; illud eorum diluitur, quo manducationem corporis Christi oralè, quam Lutherani urgemus, nihil à manducatione Capernaïtica differre, plus quàm ausu nefario astruere conantur. Ea enim quantum discrepet à Sacramentali, ex ipso Johannis contextu solidissimè demonstratur. Volebant illi, carnem Christi esse meri hominis carnem naturali ac vulgari prorsus modo comedendam, imò absumendam comestione, quæ cum absurda, & à sacramentali manducatione quàm diversa sint, uberiori refutatione indigna censentur. Concludimus ergo, non esse non periculosum, clara Servatoris verba in alienum & improprium sensum torquere velle. Posito enim errare nos, (quod tamen quomodo dici possit non videmus) excusatio, si fortè de eo Servator quærat, in die judicii non longe petenda erit; nos scilicet à genuino sensu recedere noluisse, quid verò de iniquis verborum Domini interpretibus futurum, quidq; responsuri sint, de hoc illi videant.

XXI. Restant adhuc liticulæ, quæ nobis cum Calvinianis intercedunt, quas ut silentio involvamus, impetrare à nobis non possumus. Pro fractione panis mirum est, quomodo militent; panes orbiculares à nostris adhiberi clamitant contra institutio-

RCM

nem Christi, cum non sint veri panes & ad corpora hominum a-
tenda inepti, panem adhibendum esse grandem, qui ad exemplum
Christi frangi possit. Ad quæ regerimus, panem, qui in nostris Ec-
clesiis adhibetur, omninò verum esse, cum habeat materiam, for-
mam, & accidentia panis, nec turbat nos, tantæ quantitatis non
esse, ut nutritioni inserviant, qui novimus, sacram cœnam hanc
institutam esse ob satietatem & alimoniam corporis. Fractionē
in iis quidem non damnamus, quod si tamen illi nos condem-
nent, iniquè fieri sic ostendimus. Fractio panis adhibita est, non
propter se, sed propter aliud, ut eo commodius posset distribui &
manducari, quæ actiones cum à nobis haud intermittantur, man-
datum Christi explere summo jure dicimur. Cui id quoque adde:
pani Judaico imprimis forte fractionem competere, cum כֶּרֶם
apud ipsos frumentum audiat.

XXII. De Eucharistia, quæ in locis & domibus privatis æ-
grotis administratur, quoque controversi solet; pertinaciores Cal-
viniani eam improbant, eo quod missas omnes oporteat esse sole-
mnes & publicas. Nos tamen, ne ægri hoc necessario viatico de-
fraudentur, missas hoc sensu privatas rejicere non possumus, præ-
sertim cum & optimos quosdam & antiquos Ecclesiæ Doctores,
quod id è re esse videretur, idem fecitasse sciamus. Nec Reformati
omnes adhuc tam rigidi. In Helvetia enim & Anglia aliter
obtinere notum. Huc etiam non obliquè pertinere videtur illa
quæstio, an necessitatis tempore laico non idem circa Eucharis-
tiæ Sacramentum liceat, quod circa Baptismum illi licere omnes
fere concedunt? Ad id respondemus ex communi omnium Do-
ctorum ore ac sententia, tantam sacræ Cœnæ participandæ neces-
sitate non esse, quanta est Baptismi, ideoque Sacramenti hujus
administrationem Laico non permitti. Baptismus enim est Sacra-
mentum, quo spiritualiter vivere incipimus, quodque semel tan-
tum, non iteratis vicibus est suscipiendum. Eucharistiâ verò jam
regenerati nutrimur, & magis magisque secundum hominem inter-
num roboramur, fidesque nostra ac charitas adolescunt, & majora
semper ducunt incrementa, quæ causa est cur frequens ejus iteratio
instituat. Quod si jam homo spiritualis illius cibi jam ante
parti-

particeps factus tali loco degat, quo eo potiri non possit, tum non
ejus fruitio ita necessaria judicanda est, ut deficiente ministro or-
dinario à quovis alio sanctum hoc epulum illi parari ac dari debe-
at: poterit quippe ex præterita corporis & sanguinis Dominici
fruitione solatium capere, fidemq; suam baptismi cumprimis, &
divini Evangelii promissis firmare.

XXIII. Hactenut contra Calvinianos. Nunc ad contro-
versias Pontificiorum. Hæ sane non minores quàm illorum, de
tribus tamen præcipuè controverti solet. Primum nobis erit de
sacrificio Christi in cruce oblato, quod semel initerabile esse,
contra Pontificios affirmamus, qui docent, Christum denuo, mo-
do tamen incruento, à sacerdotibus immolari suoqve offerri Pa-
tri, ut sit sacrificium proprium & propitiatorium pro peccatis non
solum vivorum, sed & mortuorum nondum sufficienter purgatis.
Alterum ab hoc facimus Transubstantiationem, qua credunt, con-
secrato pane & vino, substantiam corporis & sanguinis Christi in
eorum transire substantiam, superstitibus & sensibus exter-
nis non nisi obviis accidentibus. Tertium est de sumptione cali-
cis, quam Laicis subtrahunt, sive, ut vocant, communione sub una.
In singula si non ex asse, neq; tamen perfunctoriè inquirere placet.

XXIV. Sacrificium verum proprium & strictè sic dictum
passionem & mortem Domini esse extra dubii aleam positum est;
& præter alia id evincunt voces Græcæ & Hebrææ homonymicæ.
Θυσία, quæ communi sensu interpretum sacrificium audit, à *θύω*
maclare, sacrificare, & *זבח* à *זבח*, quod per occidit animal, &
quidem frequentiori sensu, in sacrificium, exponitur, ut de intrin-
seca sacrificii ratione sit, includere eadem animantis. Unde ejus
definitionem damus talem; sacrificium strictè sumptum est im-
molatio animantis, facta à sacerdote in Dei cultum & obsequium,
juxta Dei ipsius voluntatem & præscriptum. Quando jam Ser-
vator semetipsum pro peccatis nostris obtulit, munere Sacerdo-
tum functus fuisse colligitur, quoniam id muneris, à nemine alio
rite obiri poterat. Sed uti ingens est discrimen inter Dominum
nostrum Summum Pontificem, & veteris Testamenti Pontifices,
sic quoq; inter sacrificium oblatum insignis est discrepantia. Ab

G

illo

illo ut imperfecto iteratio requirebatur. Ab hoc plane remove-
tur. Videatur Epist. Pauli ad Hebr. cap. 7. v. 27. cap. 9. v. 12. ex qui-
bus satis luculenter sententia nostra defendi potest, non dari in
Ecclesia sacrificium, quod cum sacrificio in cruce oblato specie
idem sit. Quod si vero à propriâ sacrificii ratione ad latas ejus
derivationes recedere velis, utraq; largimur manu, multas dari,
quarum ratione sancta Eucharistia sacrificii nomine veniat.

XXV. Sic quævis cultum etiam N. Testamenti cum inter-
num tum externum à scriptura vocabulis hostiæ, sacrificii, descri-
bi notum est. Sic quævis officia caritatis proximo exhibita Hebr.
cap. 13. v. 6. imò quodvis bonum opus quo corpora & animos nos-
tros exercemus, ut Deo serviant, juxta illud Pauli Roman. 12.
*Παρακαλῶ ὑμᾶς, παραστήσαί τὰ ζώοντα ὑμῶν ὑπὲρ ζωῶν, ἀγίων,
ἀράρεσεν τῷ Θεῷ.* Sic gratiarum actiones, piorum preces Hebr.
cap. 13. v. 15. & aliis locis, sacrificia vocantur. Quibus dum à pa-
tre per filium quid precamur, patri filium offerimus. Hac ratio-
ne, imò etiam potiore, Eucharistiam sacrificium dici posse, non
negamus. Sacrificiis quippe Vet. Testamenti, imprimis victimæ
paschali, successisse Eucharistiam, nullum est dubium, pari modo,
ut circumcisionis loco Baptismus substitutus legitur. Evincit id
quidem, Eucharistiam secundum quandam allusionem sive alle-
goriam, & quidem insigniori titulo quàm preces in genere sic di-
ctæ, id nominis obtinere. Nulla verò seqvela propriè sic dici de-
ducitur, uti nec Baptismus est, propriè circumcisio, quamvis ejus
locum suppleat. Adde in veteri Ecclesia receptum fuisse, ut à popu-
lo panis & vinum tum in Clericorum & pauperum alimenta, tum
etiam in materiam administrandæ Eucharistiæ offerrentur, hinc
symbola illa offertoria, & latè sacrificia vocitata sunt. Quan-
quam & illud hic notari possit, nos, quia in cœna Dominica verè
præsens est, & quando editur panis, editur idem corpus quod olim
in cruce pependit, & quando bibitur vinum, idem bibitur sanguis
pro peccatis nostris effusus, capere sacrificium materialiter, & ita
idem numero sacrificium in Eucharistia esse quod fuit in cruce.

XXVI. Pontificiiverò his nondum acquiescentes, sacrifici-
um accipiunt formaliter, pro ipsa scilicet sacrificandi actione, &
hoc

hoc est, cui sacris literis innixi contradicimus, nullam esse statuentes oblationem in Eucharistia, quæ cum illa in cruce, vel genere, vel specie conveniat. Oblatio enim ea per veram rei vivæ immolatæ, piissimi nimirum Salvatoris, passionem & mortem facta est, quod est de essentia sacrificii propriè sic dicti, uti ex definitione liquet. Memorativum sacrificium quidem dici, (vocabulo sacrificii latè sumpto) permittimus. Minimè proprium. Sicut fractio panis, effusio vini, imò ipsa mystica eorum sumptio, non est verus cruciatus, vera mors Domini, ita nec in Eucharistia esse potest sacrificium strictè ac propriè sumptum, quia ubi verum est sacrificium ibi animal occidi, sive rem quæ sacrificatur quæ substantiam suam destrui oportet. Sed ne verba protulisse videamur, argumenta eorum, quæ potest fieri brevitate, & quidem quæ habent fortissima, expendemus.

XXVII. Insigne illud esse creditur quod ex Daniele cap. 8. & II. texunt; ubi de Anti-Christo dicitur, eum ablaturum iuge sacrificium. Colligunt inde, quia id non potest intelligi de orationibus aliisq; spiritualibus sacrificiis, ut quæ per externam vim piis auferri nequeunt, ergo intelligendum esse de Missæ sacrificio per ministros Anti-Christi in N. Testamento abrogando. Consequentia sanè admodum larga & liberalis. Certum est, Danielis vaticinium propriè concernere impiam & sceleratam Antiochæ Tyrannidem, qui totum cultum Leviticum in Ethnicas superstitiones commutavit, sicut ex historia Maccab. videre est. Quando igitur locus ille de Anti-Christo explicatur, fit id per allegoriam. Ex allegoris aurem non esse facienda dogmata, quæ non habent certa firma & perspicua in aliis scripturæ locis testimonia, constat.

XXVIII. Deinde operosi sunt in extorquendo argumento ex ipsis verbis institutionis cœnæ Dominicæ, ubi verba, Hoc est corpus meum, extra controversiam de sacrificio loquentia, à Servatore in præsentem poni dicunt, & proinde eum non in cruce tantum, verum etiam in cœna Dominica sacrificasse corpus & sanguinem suum. Nos, quando, & ubi, corpus Christi pro nobis ad redemptionem sit traditum, & sanguis ipsius in remissionem peccatorum effusus, ex scriptura discimus. Præsentis temporis usurpatione,

tio, minimè id quod illi volunt efficit, quia usitata admodum est Enallage temporum in scriptura, non modo præsentis, sed & præteriti pro futuro, propter certitudinem. Et in cœna hac per præsens tempus Dominus locutus est, quia jam tum erat in ipso actu passionis, quæ postea consummata est in cruce. Porro argumentationem necunt ex natura hominum, omnibus scilicet gentibus à natura hoc dictari, ut in religionibus suis visibile aliquod sacrificium exigant, eaq; de causa, Christum à lege naturæ admonitum missæ sacrificiū instituisse. At frivolum hoc est. Quis n. ex eo quod natura peccato exæcata & depravata dicat, in causis religionis & fidei judicandum, aut statuendum aliquid ducat nisi apertè insaniens? Principium cui nostra religio innititur, præter hoc agnoscimus nullum; Quidquid scriptura dicit id infallibiliter verum est. Hanc cum Davide lucernam facimus pedibus nostris.

XXIX. Deniq; prægrande, & ultimum quasi præsidium sententiæ suæ stabiliendæ in eo collocant, quod Figura Melchisedech debuerit in veritate impleri in Sacerdotio Christi, quem sacerdotem esse secundum ordinem Melchisedech, non uno loco sacer Codex inculcat. Melchisedech, inquiunt, obtulit Deo patri panem & vinum, ergo oportuit & Christum offerre Deo Patri non tantum panem & vinum, sed ut veritas figuram impleret, sub speciebus panis & vini corpus & sanguinem suum, id quod nullibi quàm in cœna fieri potuit. Reponimus Nos; propositionem hanc, Christum esse sacerdotem secundum ordinem Melchisedech veram esse, quia scriptura id affirmat. Nec jam de ea, sed illis quæ huic attexuntur nobis controversia est: An scilicet Melchisedech sacrificaverit Deo Patri panem & vinum in illa historia, quæ Gen. cap. 14. describitur, & an sacerdotium Christi in eo consistat quod in cœna corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini sacrificavit Patri? Moses vocabulo מלכּיִשֶׁדֶךְ utitur, cujus formalis sensus est depromere, producere. Idq; secundum Josephi interpretationem, ad refecionem exercitus Abrahami factitasse dicitur. Neq; sequentia in textu ita exponenda: Erat enim Sacerdos, ideo obtulit panem & vinum, sed ita, & erat sacerdos & benedixit, ut sententia distribuatur, ac sensus prodeat talis: Quia Rex

Rex erat ideo protulit panem & vinum, & quia sacerdos, ideo benedixit. Jam, sponte sua argumentum hoc Pontificiorum corruit. Adde; etiamsi concederetur Melchisedech obtulisse panem & vinum, ex figuris haud esse fabricanda dogmata sine certa & manifesta scripturae explicatione. Plura qui volet argumenta, eaq; refutata, videre, ante laudatum Chemnitium consulat in Examine Concil. Trid. de Missa Pontificia, quo & in his recensendis usum sumus; deprehendet Adversarios, quocunqve etiam modo suam sententiam defendere allaborent, nihil aliud obtinere, quam figuratum & improprium sacrificium in Eucharistia esse, quod illis concedimus. Et haec de primo.

XXX. Jam ad Transubstantiationem. Peccant hic Pontificii in excessu, non minus graviter ac ante in defectu Calviniani, quando ad Eminentiam Presbyteri, & Pontificis auctoritatem stabilendam, docent, ad verba consecrationis à Presbytero prolata, transire substantiam panis & vini in substantiam corporis & sanguinis Christi, solis residuis & in sensus incurrentibus accidentibus sine subjecto. Coepit dogma hoc, novum & inauditum antea, sequioribus demum seculis tractari, & quidem ex communi Doctorum sententia post medium seculi XII. cum ambitio Pontificum in dies auferceret, hocq; plurimum ad dignitatem Antistitum & Cleri facere videretur. Hinc negantibus Anathema dicere, eosq; secularibus potestatibus animadversione debita puniendos tradere ausi sunt Pontifices. Unde tanta immunitate in miseros defavitum est, ut multi ab officiis deturbati, bonis exuti, solum vertere coacti, imo prorsus concremati sint, quæ cum omnia melius ex historiis peti possint, eò lectorem remittimus.

XXXII. Ansam intuper præbuit hæc doctrina innumeris figmentis excogitandis, corpus scilicet Christi (intellige panem, consecratum, qui eo nomine veniebat) aliquoties ad moribundorum (quibus præ imbecillitate, spirituali hoc cibo vesci non licebat) usq; corda multis videntibus penetrasse, loco per quem transierat sine cicatricis vestigio iterum recluso. Aliquoties positum ante porcos in siliquis suis ad adorationem flexuramq; genuum commovisse; Et quæ non alia; quibus porro subnata multa portentosa-

tentosa quaestiones, quibus Scholastici [ut vocant] mirum in modum se fatigant. Quae sane omnia adeo monstrosa, adeo nova sunt, ut quae huc ascribantur, judicentur indigna.

XXXII. Argumenta quae pro stabilienda transubstantiatione adducunt, infirma sunt & refutari facile possunt. Qui ex scripturis eam probare conantur his ut plurimum uti solent. Transubstantiationem pie credendam esse, quia apud Deum non est impossibile omne verbum. Sed facilis ad hoc est responsio. Non in nostra potestate situm est, quia Deus omnipotens, ipsi, quicquid nobis visum fuerit, sine aperto scripturae testimonio tribuere. Potuisset Deus hominem volatilem facere, sed inde inferre non licet, E. fecit. Immota stat norma: Quicquid Deus voluit, fecit. Voluntas ejus ex verbo petenda & judicanda est. Quod si jam Transubstantiationem ex verbis Christi clare ostendere possunt, non est cur assensum nostrum praebere iis refragemur. Secundo multum praesidii collocant in verbis Domini: *Hoc est corpus meum*, quae falsa fore arbitrantur, substantia panis in Eucharistia remanente imò potiori jure tum dicendum fuisse, Hic est corpus meum. Sed nulla ad id cogit necessitas, quando enim substantia panis dicitur manere, non sensus est, comesto pane nudum illud symbolum comedi, sed sub pane, eodem actu quando sumitur panis, verè contineri & praesens esse corpus Christi, ut Salvator rectè usus sit pronomine Hoc, ad exprimendam effati sui veritatem. Tertio, ita procedunt. Quia de pane & vino vulgari in coena Dominicà, post benedictionem Christus pronunciat: *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus*, necesse est per hanc factam esse mutationem aliquam, & quidem talem ut corpus verè praedicari possit de pane, & sanguis de vino, ut de necessitate sit poni Transubstantiationem, ubi enim verbum accedit ad Elementum fit Sacramentum, & verba Christi simulac prolata sunt, non possunt non esse vera. At respondemus, concedere nos non esse post benedictionem communem panem, sed talem, quae terrena & caelesti re, corpore nimirum & sanguine Christi constet. Ut dicam clarius: Quod ante erat vulgatis panis, & vulgare vinum; cum hoc, post benedictionem, verè & substantialiter adest, exhibetur

betur & accipitur corpus & sanguis Christi. Mutationem ergo largimur, & quidem talem, ut de pane verè, sed sacramentaliter, prædicari possit corpus Christi. Consequentiam, quod ideo ponenda sit Transsubstantiatio, negamus, ut quæ à non distributo ad distributum non valet. Poterit quoque sic responderi, tum deum accessisse verbum ad Elementum, ubi omnia è verbis institutionis Sacramenti administrata sunt, & tum deum verba hæc: *Hoc est corpus meum*, è mente Salvatoris prolata esse, quando panis benedictus comeditur, & vinum bibitur. Ita enim mentem suam exponit Christus *Accipite, edite*, &c. Tolle ergo manducationem, & promissam in sacramento cœnæ corporis Christi præsentiam sustulisti.

XXXIII. Cœteri nulla alia ratione adducti simpliciter, Transsubstantiationi assensum suum præbent, quod non aliter de Sacramentis tenendum esse putent, quàm tenet sancta Romana Ecclesia, hanc dirigi spiritu veritatis, eaq; de causa non posse nisi vera & indubitata tradere. Sed nimium hi Ecclesiæ particulari Romanæ tribuunt, quam viri eruditi commatis & emunctæ naris jam dudum carnalem redditam, & nihil fere de iis, quæ Dei sunt, sapere, argumentis haud obscuris probatum ierunt. Et cum necesse sit, nisi circulum velis committere, normam credendorum unicè statuere scripturam sacram, non immerito hîc quæritur, cum Ecclesia novis haud stabiliatur revelationibus, unde doctrinam, hanc à prisca universali Ecclesia ignoratam nova hæc particularis eruerit? Sane si sacra litera huic sententiæ quid roboris conciliarent, jam dudum id erutum fuisset, vel etiamnum à viris acutissimis hodie erui posset. Sponte ergo sua hoc argumentum concidit, cum eatenus sit cum Ecclesia faciendum, quatenus dogmata sua autoritate revelati verbi probat & defendit. Deniq; sunt nonnulli, qui præsidii aliis destituti ad dicta pauca veterum confugiunt, & in iis perperam intellectis suum assensum fundant, quæ cum temporis consulendum sit, discursui reservamus.

XXXIV. Consequuntur hoc dogma Pontificium aliæ non exigui momenti corruptelæ. Sic in nonnullis regionibus ad mortem damnatos à participatione Eucharistiæ arceri fama est, eò quod

quod appareat, non nihil irreverentiæ irrogari sacramento, si, qui sacrosanctum hunc cibum suscepit, illico in patibulum & crucem rapiatur, cum non raro audita sententia capitali, metum propter, vomitus immineat, quem tamen præ posterum zelum esse nemo facile impugnaverit, cum causa, quare non habeant jus suum in corpore Domini, sicut cæteri, dummodo sint vere poenitentes, sufficiens nulla possit dari. Præcipuus tamen error, quem secum trahit, hic est: an hostia ad rationem objectivam adorationis pertineat? Volunt Pontificii, quod ubicunq; comparent & videntur accidentia, eò tanquam ad Christum ipsum, verè ibi præsentem, adorationem dirigendam esse, non quidem ut ipsa accidentia sive species quis adoret, sed Christum sub illis.

XXXV. Nos dicimus esse hoc Ἀρθολατρείαν, non cultum Christo debitum, cum etiam extra sacramentum, ipsum scilicet usum & actionem hostia ab ipsis adoretur; Christum Θεῶθρωπον unà adoratione adorandum esse confitemur, propter unionem personalem, qua humanitas Deitati est unita. Alias omnes res à cultu Divino λατρείας excludimus, cum nulla detur, præter hanc, quæ Deitati hypostatice sit unita; accidentia enim sive species (ut loquuntur) hypostatice unita non sunt, & propterea neq; cultu, qui verò Deo debetur, prosequendæ. Secus qui fecerit, à crimine idololatriæ excusari nequit. Quamquam enim in sacramento est Christus, adeoq; etiam in eo adorari debeat, minimè tamen inde elicitor, ut quatenus in sacramento existit, adoretur. Posito enim hoc, in lignis quoque adorandus esset Deus, ita scilicet ut cultus hic λατρείας, dirigeretur ad Deum quatenus ibi est, & ita ad ipsa ligna & lapides [sicut à Pontificiis ad hostiam illud fit] adoratio dirigenda esset. Quidam ut nodum hunc solvant, Christum propriè & per se adorandum scribunt, eamq; adorationem quoq; ad symbola panis & vini pertinere quatenus apprehenduntur, ut unum quid cum ipso Christo quem continent. Sed nec ita Idololatriam effugiunt, unitas enim, cujus respectu symbola hæc unum quid cum Christo esse dicuntur, mera est per accidens, qualem propter non fit, ut adoratio Christo debita ad
ejusmo-

ejusmodi conjunctum pertineat. Summa quidem reverentia hæc symbola, ipso etiam Apostolorum ævo, tractata esse, haud obscure ostenditur ex Epist. i. Pauli ad Corinthios cap. ii. & multa ea de re veterum exstant testimonia. Ex innumeris audiatur Cyrillus, qui Catechesi mystagoga quinta, Cave, inquit, nequid inde excidat tibi, si quid enim inde amittas, hoc tanquam de proprio membro amiseris. Nam si quis aurea tibi daret ramenta, annon magna diligentia custodires? atq; hic accipis quod auro gemisq; pretiosius est, cave ergo ne mica aliqua ex illo cadat. In Græta Ecclesia etiamnum hodie summa his benedictis symbolis reverentia exhibetur, quando circumstantes profunda capitis inclinatione, & totius corporis flexu ea, dum à Presbytero porriguntur, venerantur. At multum hæc à more hodierno Romanæ Ecclesiæ abluunt, qui Transubstantioni ut certo cuidam fundamento innixi, cultum hostiæ a deo auxerunt, ut festum corporis Christi (sive ut nostræ lingvæ idiotismo dicimus *den Fronleichnamstag*) ab Urbano IV. Pontifice institutum summa religione celebrent, quo die hostia tanquam ambarvalis circumfertur, & omnibus, qui modo præsentibus sunt, spectanda proponitur. Nostræ Ecclesiæ, quia durabilem Christi præsentiam sub symbolis non credunt, iis nec Latiæ cultum tribuunt, nihilominus tamen benedicta hæc symbola magno honore prosequuntur, unde mensæ Dominicæ sunt apposita scabella in nonnullis Ecclesiis, quæ hunc habent usum, ut qui de hoc sacramento participant, in genua procumbentes, *λατρείαν*, quæ Christum prosequuntur, testatam reddant. Et hæc de secundo.

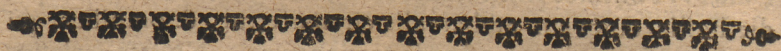
XXXVI. Ultimum quod restat, uno atq; alteto verbo tetigisse sufficiet. Est id de sumptione calicis, quam Laicis Synodus Constantiensis & Tridentina dari vetuerunt. Nos Scapham appellantes Scapham, Sacrilegium id esse asserimus, & omnes Christianos, qui panem edunt, mandato teneri, ut quoque è calice bibant, hæc probamus sylloge: Quibus est aliquid à Christo injunctum, illi hoc facere debent. Atqui ipsis illis, qui edunt panem, à Christo est injunctum, ut bibant è calice. Ergo ipsi illi, qui panem edunt, è calice bibere debent. Major satis per se est clara. Mi-

D

nos

nor probatur, quia iisdem quibus dictum est *edite*, dictum quoque est *bibite*. Eadem vero vis est *et edite*, quæ *et bibite*. Si igitur illud obligat ad manducandum, hoc quoque ad bibendum obligabit.

XXXVII. Quæ hic regeruntur, oppido multa sunt, levia tamen, & quæ vel ipso intuitu resolvuntur. Qui ad sacras literas confugiunt, mirum est, quæ pravitate loca huc detorqueant, quemve iis affingant sensum à genuino & proprio nimis quàm remotum, quod cum multi diffiteri haud possint, hanc mutilationis reddunt rationem: consuetudinem illam, etsi recentem, habendam esse pro lege, quia Ecclesia, quæ à Spiritu Sancto, qui Spiritus veritatis, sapientiæ & intellectus audit, regitur, ita decrevit. Quam maximam nostræ Ecclesiæ luce verbi Evangelii illustratæ non ferunt. Et hæc quoque de Controversiis Pontificiis. Si quæ desiderantur, ea, ne nimis dissertatio nostra excreceret, in publicam ventilationem, cum DEO, *cui uni in omni ævum gloria sit*, differre placuit.

Ad Eximium

DN. RESPONDENTEM,

Amicum singulariter dilectum.

Conspurcant plures Myſteria ſancta, Cyclo-
pum
Dum mores ſervant, conculcant ſumma Jehovæ
Munera, non epulo digni, non nomine ſacro.
Te *Schmid*i egregium Juvenum decus abripit ardor
Divini ſtudii, non torpor lancinat, immò
Ardua mens geſtit curâ luſtrare ſagaciſ;
Hinc de ſacratæ Coenæ uſu themata pōndis.
Soſpitet & dicit Te Jovæ gratia, Chriſto
Ut quādam florens per plurima luſtra miniſtres.

Johannes Corſinius, Tb. D.

Univerſitatis p. r. Rector.

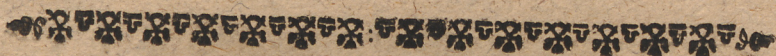
Ad

Ad Laceratissimum
DN. RESPONDENTEM,
Affinem dilectum.

Non Te desidiā, SCHMIDI, coluisse probosam,
Quæ das, Eusebii Hæc documenta docent,
COENAM defendis, quam percepisse fideli
Pectore, vivificat; sed temerare, necat.

Cum gratulat. & voto

Hermannus Schuckmann/
Theol. D. & Prof.

Quod data jurarunt in magni verba Magistri
Pythagoræ socii, secula casca probant.
Quo d' Servatoris, SCHMIDI, nativæ reservas
Cœnæ verba tui, laus ea major erit.
Hic tantum scit vera loqui, qui tradere falsum
Nescit: & audire hunc corde fideq; salus.
Umbram, signa doces Fidei contraria, sed rem
Præsentem credis. CREDE, DOCE QVE DEUM.
Hostes debella, SCHMIDI, tua gloria crescet,
Diceris Patriæ fulgida gemma Tuæ.

PRÆSES.

Cudit, recudit Ratio; Tunditur Fides;
Credenda cum sunt maximè Mytheria
Et Cœna sacra distrahit plures, Malos.
Præsens si quis cum sanguine ipso existimet
Corpus sacratum; corporis, cur pernegat,
Ore recipi in Cœna? negat Calvicola,
Absentia qui jungier posse autumat;
Sub pane cum Christus jubet piè capî

Utrumq;

Utrumq;? Præsentes notat Res Unio.
Et organo præsentia Unita obtinet
Eodem, at oris, verè, edi. Satis hæc liquent.
Hæc erudite, dum doces, pars optima,
Flos Civium, audiente dicam Fascino
SCHMIDI, Tuorum projicis ditissimam
Messè spei, & felicioris gaudii
Famæq;. De Te omen, benigno Numine,
Corroborâ: LAUDI DEI, PATRIÆ BONO.
Extende Tu FABRICIORUM Gloriam,
Et occupa SOLI, POLIQVE gratiam!

M. Gregorius Michaël.

Qua vigili curâ doctus, qua lampade teste
Lectâ Tibi, toto nunc Helicone patent.
Pergito, sic clarum nomen, sic fama perennis
Eusebiûq; chori gloria summa venit!

Christianus Klein/ Rost.

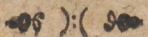
Quid voveam doctis, Frater charissime, cœptis?
Nil: nisi pro merito te comiteretur honos.

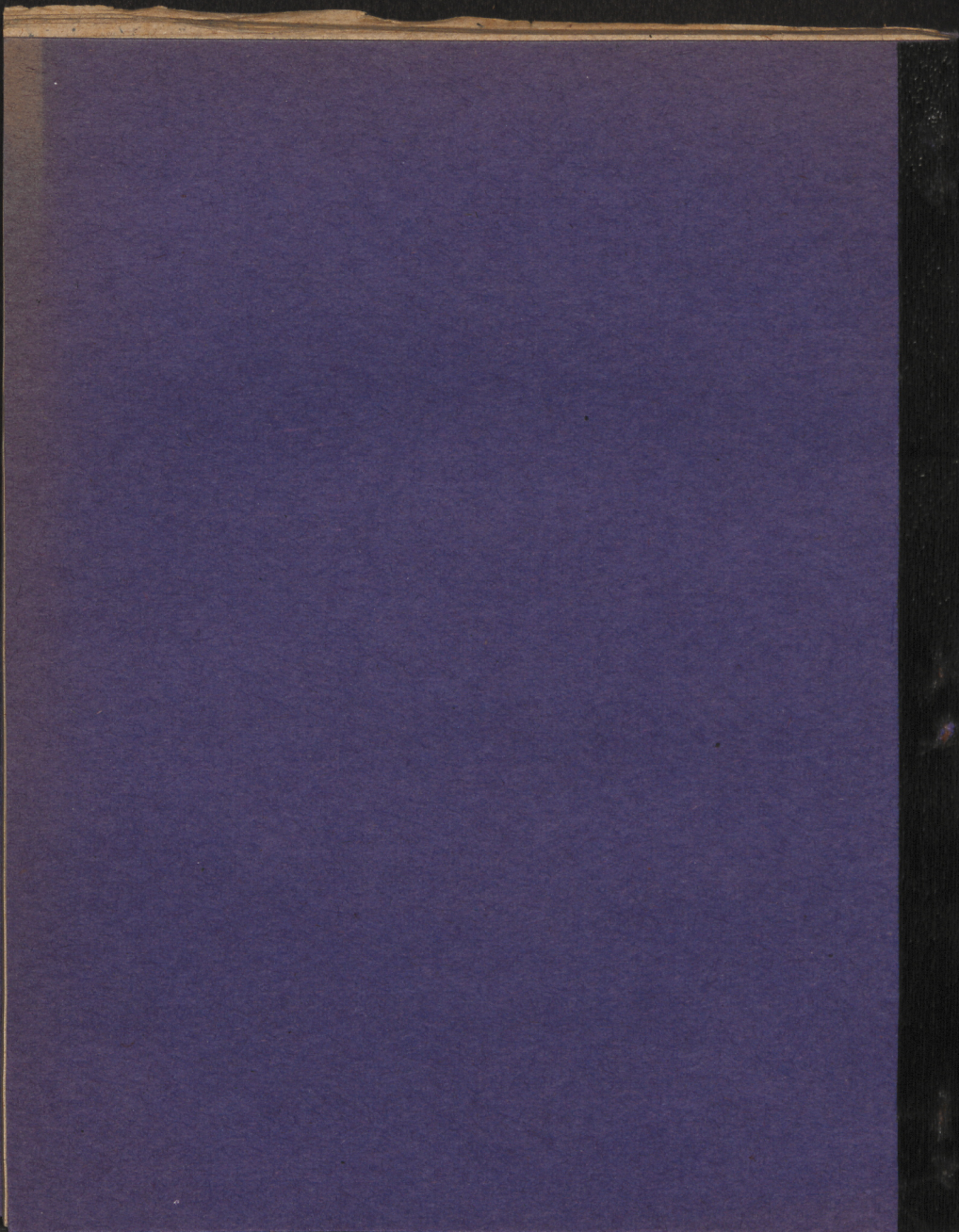
Thomas Schmidl.

Sic tentanda via est, SCHMIDI, quâ Te quoq; possis
Ignavâ humo, feliciter,
Tollere; & hinc Victor volitare per ora Virorum
Famamq; jugem consequi.
Perplacet Ingenij, de Coena, factus, & inde
Promittimus laudis decus.

Joachimus Danckwirts/ Rost.

Ad Lucam
DN. RESPO
Affinem d
Non Te desidiā, SCHM
Quaē das, Eusebīes Hae
COENAM defendis, quam pe
Pectore, vivificas; sed t

Herm

Quod data jurarunt in magn
Pythagore socii, sec
Quo d Servatoris, SCHM
Cœna verba tui, la
Hic tantum scit vera loqui,
Nescit: Et audire hui
Umbra, signa doces Fidei
Præsentem credis. CH
Hostes debella, SCHMIDL, t
Diceris Patria fulgia

Cudit, recudit Ratio; Tunc
Credenda cum sunt maxi
Et Cœna sacra distrahit plu
Præfens si quis cum sangv
Corpus sacratum; corpo
Ore recipi in Cœna? nega
Absentia qui jungier poss
Sub pane cum Christus jul

EM,

robrosam,
ocent,

t. & voto

Huchmann/

l. D. & Prof.

nt.
eservas

t.
m
alus.

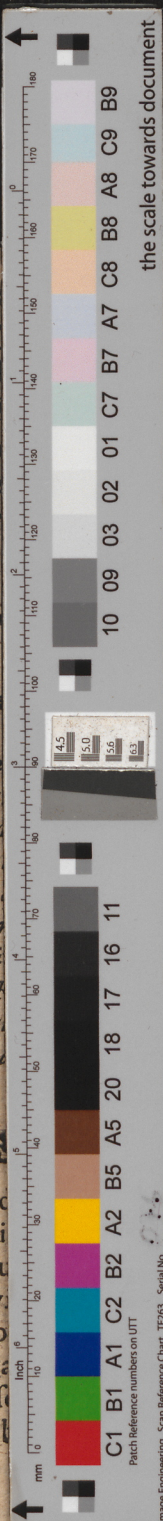
em
VE DEUM.

PRÆSES.

net
gat,

Utrumq̄s

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.